

SUUNTAVIIVOJA KESTÄVÄÄN KAUPUNKIKEHITYKSEEN SOSIAALITYÖN JA KAUPUNKITUTKIMUKSEN VÄLISELTÄ SILLALTA

Veera Niemi: YTM, projektitutkija, Turun yliopisto

Riikka Perälä: VTT, tutkijatohjuri, Y-säätiö

Kirsi Juhila: YTT, professori, Tampereen yliopisto

Mikko Ilmoniemi: YTM, väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto

Jenni Mäki: YTL, tutkija, Helsingin diakonissalaitos

veevi@utu.fi; riikka.perala@ysaatio.fi; kirsi.juhila@tuni.fi; mikko.ilmoniemi@tuni.fi; jenni.maki@hdl.fi

Janus vol. 32 (3) 2024, 319–327

JOHDANTO

Suomalaisella sosiaalityöllä on vahvat perinteet kaupunkien sisäisen eriarvoistumisen, yhteisö- ja yhdyskuntatyön sekä lähiöelämän tutkimisessa ja kehittämisessä (esim. Roivainen 1999; Seppänen 2001; Matthies 2002; Karjalainen ym. 2002). Työn juuret sosiaalityön pidemmässä historiassa ovat muun muassa settlementityössä, joka pyrki korjaamaan ja lievittämään teollistumisen ja kaupungistumisen mukanaan tuomia haittoja ja kehittämään kasvavien kaupunkien asukkaita tukevia yhteisöjä (Puurunen & Roivainen 2011; Thompson ym. 2019). Kaupunkisosiaalityö nimettiin 2000-luvun alussa omaksi erityiseksi lähestymistavakseen ja sen tehtäväkentäksi vakiintui sosiaalisesti tasapainoisen ja oikeudenmukaisen kaupunkikehityksen tukeminen (Karjalainen ym. 2002; Kopomaa & Meltti 2005). Näemme, että kaupunkitutkimukseen kytkeytyvä sosiaalityön tutkimusperinne on tänä päivänä erityisen ajankohtainen ja päivittämisen arvoinen.

Olemme tehneet päivittämistyötä tutkimushankkeessa “Segregaation ja asunnottomuuden vastainen asumis-sosiaalinen työ haavoittuvassa asemassa

olevien ihmisten asumis- ja palvelupuoluilla” (SEGRA), joka toteutettiin Sosiaali- ja terveysministeriön rahoituksella vuosina 2021–2023. Hankkeessa tutkittiin neljää suomalaisissa kasvukeskuksissa toteutettua kaupunkikehitysprosessia, joissa haavoittuvassa asuntomarkkina-asemassa olevien asukkaiden asuinyhteisöjä hajotettiin, kun alueita ryhdyttiin kehittämään rakennuskantaa myymällä, purkamalla, peruskorjaamalla tai täydennysrakentamalla.

Tutkimustyömme alussa näkökulmamme aiheeseen oli painottuneesti sosiaalitieteellinen ja toisaalta johtamistieteellinen¹. Tarkastelimme pois muuttamaan joutuneiden asiakkaiden kokemuksia edellä mainittujen asuinyhteisöjen purku- ja muuttoprosesseista, heitä tukeneiden sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden näkemyksiä ja prosesseihin sen eri vaiheissa liittynyttä monialaista johtamista (Juhila ym. 2023; Mäki ym. 2023; Niemi ym. 2023; Perälä ym. 2023). Yksi keskeisistä teoreettisista lähtökohdista oli asumispolun käsite (Clapham 2005); kysyimme, millaisia olivat purettavista ja peruskorjattavista taloista pois muuttavien asukkaiden menneet, nykyiset ja tulevat asumispolut sekä muuttoihin liittyvät

palvelutarpeet. Muut lähtökohtamme olivat toimijuuden sekä paikan ja paikallisuuden käsitteistössä, joiden kautta tarkastelimme, millaisina asukkaiden osallisuus, oikeudet ja suhteellisen toimijuuden vahvistaminen toteutuivat muutosprosessissa ja millaisen merkitykset vanhat ja uudet paikallisyhteisöt saivat prosessissa ja sen hallinnassa.

Hankkeen aikana tutkimuksessa nousivat yhä vahvempaan rooliin tutkimiemme tapausten sisältämät risteyskohdat kriittiseen ihmismaantieteeseen nojautavan kaupunkitutkimuksen (esim. Jayne & Ward 2017) ja sosiaalityön tutkimuksen välillä. Kaupunkitutkimuksen keskeiset käsitteet ja keskustelut liittyen gentrifikaatioon, paikastaan siirtämiseen (displacement) ja tilalliseen eriarvoisuuteen (spatial injustice) rikastivat sosiaalityön ja erityisesti rakenteellisen sosiaalityön keskusteluja hedelmällisillä ja tärkeillä tavoilla. Hankkeen edistyessä näimme toisaalta, että myös sosiaalityön ja sen tutkimuksen äänen vahvistamiselle oli tärkeä paikka kaupunkitutkimuksen keskusteluissa. Sosiaalityön asiakkaat (nykyiset, aiemmat, tulevat ja mahdolliset) ovat suuri kaupunkilaisten ja myös muun muassa julkisesti rahoitetun vuokra-asumisen asukkaiden ryhmä, jonka asema kaupunkisuunnittelussa jää kuitenkin usein vahvempien asukas- ja intressiryhmien sekä kaupunkien kasvun tavoitteiden varjoon.

Tässä puheenvuorossa esitämme seuraavaksi tutkimustulostemme perusteella viisi 'ohjeelliseen' muotoon puettua suuntaviivaa, joiden huomiointi kaupunkisuunnittelussa voi edistää asukkaiden kaupunkitilallista yhdenvertaisuutta. Kyse on asumissosiaalisen työn ja kaupunkisuunnittelun

yhteyden tunnistamisesta ja vahvistamisesta, mille on hankkeemme tulosten perusteella selkeästi tarvetta kaupunkisuunnittelussa, erityisesti rakenteellisen asumissosiaalisen työn osalta.

1. Kaupunkikehitykseen liittyviä paikkaitaan siirtämisistä pitäisi seurata ja tehdä näkyväksi nykyistä paremmin

Asuinalueiden saneeraamisella ja purkamisella on kaupunkien ja keskustojen kehityksessä pitkä historia. Suomessa muistamme erityisesti puutaloalueiden hävittämiset kaupunkikeskustojen liepeiltä 1960- ja 1970-luvuilla (esim. Mäkelä & Enbom 2015). Muualla maailmassa on toteutettu mittavia "slummin" purku- ja saneerausprosesseja (esim. Cisneros & Engdahl 2009). Kaupunkitutkimuksessa purkamisprosesseja on lähestytty muun muassa gentrifikaation näkökulmasta, millä viitataan aiemmin työväenluokkaisen alueen väestöpohjan ja sosioekonomisen profiilin keskiluokkaistumiseen (Glass 1964; Marcuse 1985). Gentrifikaatio voi tapahtua hitaasti alueen hiljalleen tapahtuvan muutoksen myötä, mutta usein sitä edeltää myös edellä mainitun kaltaisia alueiden saneeraus- ja purkuprojekteja, joilla pyritään tarkoituksellisesti alueiden profiilien muuttamiseen (Lees & White 2020).

Yksi gentrifikaatioon tyyppisesti liittyvä piirre on heikommassa taloudellisessa ja sosiaalisessa asemassa olevien asukkaiden poismuutto alueilta paremmin toimeentulevien ihmisten tieltä. Tyyppisesti kyseessä ovat haavoittuvassa asuntomarkkina-asemassa olevat pienituloiset vuokra-asujat, joilla ei ole varaa tai edes mahdollisuutta palata asumaan alueelle uudistusten jälkeen. Englan-

ninkielisessä kirjallisuudessa muutto- ja on kuvattu käsitteellä *displacement* (esim. Davidson 2009; Atkinson 2015; Baeten ym. 2021).

Segra-hankkeessa tavoitimme tutkiemienne tapausten kautta yhteensä satoja asukkaita, joiden vuokrasuhteet lopetettiin purku- ja uudisrakentamisprosessien seurauksena, jolloin he joutuivat etsimään itselleen uuden kodin lyhyen ajan sisällä ja henkisesti raskaissa olosuhteissa. Suurella osalla kotinsa menettäneistä asukkaista oli taustallaan asunnottomuutta ja heidän elämäntilanteensa oli muutenkin vaikea. Vaikka asukkaat saivat apua uuden asunnon etsintään ja myös laajemmin sosiaaliseen tilanteeseen, moni koki prosessin hyvin stressaavana ja epäoikeudenmukaisena (Perälä ym. 2023; Juhila ym. 2023). Käänsimme *displacement*-käsitteen *paikastaan siirtämiseksi* korostaaksemme sitä, että prosessissa ei ole useinkaan kyse pelkästä fyysisestä muutosta paikasta toiseen, vaan syvällisemmin pakkon edessä tapahtuvasta luopumisesta omaksi kodiksi koetusta asunnosta ja alueesta (Juhila ym. 2023). Arkisemmin voidaan puhua myös pakkomuutosta, mutta tämä käsite ei ehkä tavoita riittävästi kotipaikasta luopumisen merkitystä.

Kaiken kaikkiaan paikastaan siirtämisen ilmiö näyttäytyi tuloksissamme yleisempänä ja merkittävämpänä, kuin kaupunkisuunnittelusta keskusteltaessa usein ymmärretään. Ensimmäinen suuntaviivamme onkin, että paikastaan siirtämisen prosesseja tulisi ennakoita, seurata, tilastoida ja tehdä näkyväksi nykyistä paremmin ja niiden merkitys kaupunkikehityksen negatiivisena ilmiönä tunnistaa.

2. *Ei tule purkaa ennen kuin tiedetään, mitä ollaan purkamassa*

Paikastaan siirtämiseen johtavat laajat peruskorjaukset tai purkava täydennysrakentaminen kohdistuvat kasvukeskuksissa usein julkisesti tuettuun, kohtuuhintaiseen vuokra-asuntokantaan. Yksi keskeinen havaintomme oli, että vaikka osa taloista ja alueista oli ollut ulkoapäin huonokuntoisia ja negatiivisesti leimattuja, paikastaan siirretyt asukkaat olivat kokeneet ne silti usein hyviksi kotipaikoiksi, joille oli ollut tyyppillistä muun muassa vahva yhteisöllisyys, solidaarisuus, vastavuoroinen auttaminen ja suvaitsevaisuus. Asukkaat arvostivat myös alueiden sijaintia lähellä kaunista luontoa ja helposti saavutettavissa olevia palveluja. (Mäki ym. 2023.) Toinen suuntaviivamme on, että kun puretaan rakennuksia tai asuinalueita, tulisi muistaa, että samalla puretaan myös yhteisöjä ja ihmisten koteja. Myös purkamisen seuraukset saattavat olla ennakoimattomia.

Segra-hankkeessa näimme, että paikastaan siirtämisen prosesseissa menetettiin konkreettisten asuntojen ja kotien lisäksi paljon epävirallisia tukiverkostoja, vaikeiden kokemusten jälkeen hiljalleen rakentunutta kuuluvuuden ja turvallisuuden tunnetta ja elämän ensimmäisiä, “viimein kodilta” tuntuneita paikkoja, joissa asuminen oli lopulta onnistunut. Poismuuttaneiden asukkaiden uudet asunnot saattoivat ulkoapäin arvioituna, esimerkiksi sosiaalialan ammattilaisten näkökulmasta, vaikuttaa menetettyjä asuntoja vastaavilta, mutta osa paikastaan siirretyistä asukkaista koki ne silti omiin tarpeisiinsa nähden sopimattomina tai heikosti omiin toiveisiin vastaavina. Uusi asunto ei

myöskään välttämättä tunnut kodilta. Moni Segra-hankkeen haastateltava kertoi esimerkiksi yksinäisyyden ja vierauden tunteista uudella alueella ja muisteli paljon vanhaa menetettyä aluetta ja naapureita.

Perusteita, joilla asuinalueita lähdetään purkamaan ja uudistamaan, tulisivatkin problematisoida ja miettiä, ovatko prosessit ainoita käytössä olevia vaihtoehtoja. Esimerkiksi ulkoapäin erilaisten indikaattorien pohjalta segregoituneeksi tai ”huonoksi” määritelty asuinalue voi olla asukkaiden näkökulmasta toimiva, tuttu ja turvallinen. Alueiden purkamisen ja radikaalin uudistamisen sijasta alueita voi kehittää myös esimerkiksi taloja vähitellen kunnostamalla, palveluja tai liikenneyhteyksiä parantamalla, tukemalla asukkaiden työllisyyttä ja toimeentuloa tai vahvistamalla asumiseen liittyvää jalkautuvaa tukea (Lees ym. 2008).

3. Kestävän kehityksen sosiaalinen ulottuvuus on tärkeää huomioida paremmin

Suomessa kaupungit ovat jo pitkään sitoutuneet strategioissaan YK:n kestävän kehityksen periaatteisiin (Helin & Mötönen 2012; Kiema-Majanen 2022). Tavoitteena on, että päätöksenteon vaikutuksissa huomioidaan ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat. Peruskorjauksia ja uudisrakentamista perustellaan usein esimerkiksi sillä, että huonokuntoisten talojen tilalle rakennetaan laadukkaampia, viihtyisämpiä, energiatehokkaampia tai ylipäänsä parempia uusia asuntoja. Samalla väljästi rakennettuja alueita voidaan tiivistää, mikä helpottaa asuntopulaa varsinkin kasvavilla alueilla.

Kestävän kehityksen nimissä toteutettu kaupunkikehitys voi kuitenkin toisinaan palvella tosiasiassa lähinnä hyväosaista väestöä (Wallin 2021). Segra-hankkeemme tulokset havainnollistavat monin tavoin sitä, miten analysoimiemme prosessien paikastaan siirtämisen kohteeksi joutuneille asukkaille kestäväksi kutsuttu kaupunkikehittäminen merkitsikin käytännössä päinvastaista (Mäki ym. 2023). Asukkaat joutuivat luopumaan kodeistaan. Mahdollisuutta jäädä tai palata alueelle remontin jälkeen ei tarjottu, vaan alueita kehitettiin tietoisesti vauraan väestönosan tarpeisiin. Moni haastateltavamme nosti seikan esille haastattelussa oma-aloitteisesti ja ilmaisi katkeruutta siihen liittyen (Perälä ym. 2023). Osa asukkaista jäi prosessin myötä asunnottomaksi (Niemi ym. 2023).

Aikaisemman tutkimuksen valossa (esim. Rigolon & Collins 2023) kyse on tyypillisestä gentrifikaation kierteestä, jossa kaupunkialueiden kehitys palvelee lopulta enemmän tai paremmin hyvätuloisia asukasryhmiä kuin pienituloisia, ja joissa jälkimmäiset voivat joutua aikaisempaa huonompaan tilanteeseen kaupunkikehityksen seurauksena. Kolmas suuntaviivamme onkin, että kestäväan kehitykseen kuuluu ekologisen ja taloudellisen näkökulman lisäksi keskeisesti myös sosiaalinen kestävyys, joka tunnistaa myös haavoittuvassa asemassa elävien kaupunkilaisten oikeuden kuulua paikkaan ja yhteisöön ja ottaa huomioon kaupunkikehitykseen liittyvät eriarvoisuutta lisäävät riskit ja intressit.

Sekä aineistojemme että muun kirjallisuuden (esim. Shaw & Hagemans 2015; Zhu & Changdong 2022) perusteella

alueita olisi mahdollista kehittää pitkäjänteisesti ja siten, ettei korjausvelkaa ja äkillisiä isoja korjaustarpeita pääsisi syntymään. Tällöin olisi tärkeää, että muun muassa palvelutarjonta, kulku-yhteydet, viheralueet ja näihin liittyvä yleinen viihtyisyys kehittyvät tasaisesti ja suunnitelmallisesti. Kun pidetään vastuullisesti huolta myös asuntokannasta, vuokratasot pysyvät maltillisina ja ennakoitavina. Asumisen jatkumista kaikille asukasryhmille on mahdollista edistää ennakoinnilla, suunnitelmallisuudella ja yhteistyöllä. Analysoimisamme prosesseissa tällaista työtä oli tehty vain vähän.

4. Asuinalueiden kehittäminen tulee tehdä demokratian käytäntöjä tukien

Demokratian näkökulmasta paikastaan siirtäminen on kaupunkisuunnitteluun liittyvän poliittisen päätöksenteon seurausta. Julkiselta vallalta voidaan odottaa vastuullisuutta varmistaa, että prosesseissa ei päädytä asukkaiden kannalta kohtuuttomiin tai epäoikeudenmukaisiin tilanteisiin ja että kaupunki- ja asukasdemokratia toteutuu. Olennaista on kaikkien asukkaiden osallistumisen mahdollistaminen, ei vain heidän, jotka jaksavat ja pystyvät vaikuttamaan päätäjiin omatoimisesti virallisia reittejä pitkin.

Tutkimushankkeemme tapausesimerkeissä vahvaa vastuuta kannettiin varsinakin yksilötason asumissosiaalisessa asiakastyössä. Vuokrasopimusten irtisanomisten jälkeen työntekijät auttoivat asukkaita uusien asuntojen etsimisessä ja järjestämisessä, muutoissa ja selvittivät myös heidän muita palvelu- ja tukitarpeitaan. Tätä myös kiiteltiin haastatteluissa. (Mäki ym. 2023.) Asukkaiden

haavoittuvaa yhteiskunnallista asemaa ei kuitenkaan aina ymmärretty eikä se saanut riittävän vahvaa painoarvoa prosessin toteutuksessa. Esimerkiksi tieto kodin menettämisestä aiheutti monissa asukkaissa syvää epävarmuutta tulevaisuudesta, pelkoa asunnottomaksi jäämisestä uudelleen, mielenterveyden ongelmien pahenemista ja aiemmin koettujen epäoikeudenmukaisuuden kokemusten voimistumista. Haastateltavat kokivat myös katkeruutta siitä, ettei heidän näkemyksiään alueiden ja yhteisöjen kehittämisestä oltu kuultu riittävästi purkamista edeltävien vuosien aikana, mikä lisäsi prosessiin liittyvää epäoikeudenmukaisuuden kokemusta. He vastustivat taloudellisten arvojen hallitsevaa asemaa ja paikastaan siirtämisen vaihtoehdottomuutta. (Perälä ym. 2023; Juhila & Perälä 2023.)

Suomessa lupaavia esimerkkejä oikeudenmukaisemmasta ja tasavertaisemmista hallintaprosesseista on saatu esimerkiksi ympäristökonfliktien ratkaisussa (Saarikoski ym. 2023) ja yhteistoiminnallisesta lainvalmistelusta (Demirbas ym. 2022). Yhteistoiminnallisen hallinnan malli (Ansell & Gash 2008) voi olla yksi esimerkki myös uudenlaisesta tavasta kuvitella kaupunkidemokratian arkisia käytäntöjä. Tällöin kriittisiä kysymyksiä ovat 1) miten kaupunkisuunnittelun prosesseja voidaan muotoilla niin, että neuvottelupöydät ovat avoimia myös haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja 2) kuinka sitoutuneita vahvemmassa asemassa olevat osapuolet ovat tukemaan haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien neuvotteluasemaa, joka yleensä lähtökohtaisesti on alisteinen (emt., 551–552).

Neljäs suuntaviivamme korostaakin, että kaupunkisuunnittelussa katse tulee jatkossa kääntää yhä enemmän siihen, miten kaikki kansalaiset tulevat *tunnustetuiksi* kaupunkisuunnittelun prosesseissa. Kyse on toisin sanoen sellaisen olosuhteiden ja päätöksenteon käytösten luomisesta, jossa kaikilla on mahdollisuus neuvotella yhteisistä arvoista ja tavoitteista yhdenvertaisina kumppaneina, tulla nähdyksi huolenpidon ja välittämisen arvoisina ainutlaatuisina yksilöinä sekä antaa panoksensa yhteiskunnan kehittämiseen sen arvokkaina jäseninä (ks. Honneth 1995; Ilmoniemi 2023).

5. Asumissosiaalista työtä tarvitaan paikastaan siirtämisen prosessien kaikissa vaiheissa

Suomessa yksilötasoinen asumissosiaalinen työ toimii kansainvälisesti verrattuna melko kattavasti ja myös tutkimisemme tapauksissa sitä tehtiin laajasti. Asumissosiaalinen työ tarkoittaa asunnottomien, asunnottomuusuhan alla elävien tai aiemmin asunnottomuutta kokeneiden parissa tehtävää työtä, joka kohdistuu asumista vaarantaviin taloudellisiin, sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin. Työn tavoitteena on asumisen pysyvyyden turvaaminen ja laajemmin hyvinvoinnin vahvistuminen. Se voi toteutua sekä suhdeperustaisessa asiakastyössä että rakenteellisessa asumisen tai palvelujärjestelmän epäkohtien poistamiseen kohdentuvassa monialaisessa verkostotyössä. (Granfelt 2013; Granfelt & Turunen 2021.)

Segra-hankkeessa olemme jatkokehittelleet asumissosiaalisen työn määrittelmää erittelemällä sen paikantumista erityisesti suomalaisessa lainsäädännös-

sä, erilaisissa konkreettisissa toimintaympäristöissä ja eri toimijoiden välisissä keskinäisissä suhteissa. Paikastaan siirtämisen tilanteet ovat yksi asumissosiaalisen työn erityinen konteksti. Tällöin työn tehtävänä on asukkaiden tukeminen uuden sopivan kodin löytämisessä ja tilanteen aiheuttaman hengen paineen sietämisessä. Käytännössä työskentely on aina paljon kokonaisvaltaisempaa ja pitkäaikaisempaa apua kuin vain muuttoon liittyvää tukea. Se, että asumistilanne kriisiytyy yhtäaikaaisesti suurella määrällä asiakkaita, luo työskentelylle paikallisella tasolla erityisen paineen.

Viimeinen suuntaviivamme on, että asumissosiaalisen työn onnistumiselle välttämättömiä edellytyksiä ovat kaupunkien ja hyvinvointialueiden toimivat palvelurakenteet ja riittävä päätösvallan delegointi johtoportaalta käytännön työntekijöille eli heille, jotka tuntevat alueiden asukkaiden arkea ja tarpeita. Tutkimushankkeessamme nimesimme osan asumissosiaalisen työn toiminnasta poikkeukselliseksi ”rohkeasti väärin” työskentelyn tilanteiksi. Tällä viittasimme tilanteisiin, joissa osa asumissosiaalisen työntekijöistä oli ollut kriisitilanteissa valmiita joustamaan hallinnollisista ohjeistuksista ja käytännöistä tai soveltamaan lakia erityisen rohkeasti sen hengen mukaisesti – joskus jopa toimimattomia ohjeistuksia vastaan – turvatakseen ihmisen asumisen tai riittävän tuen. (Mäki ym. 2023.) Tällöin, työntekijän sanoin, ”ihminen meni järjestelmän edelle.” Ihanteellisessa tilanteessa tällaiseen ”väärin toimimiseen” ei olisi tarvetta, vaan hallinnollisten ohjeiden ja käytäntöjen lähtökohtana olisi aina lain hengen ja

ihmisten yksilöllisten tarpeiden huomioiminen.

Yhdenvertaisen kaupunkikehityksen edistämiseksi – asukkaiden oman näkökulman lisäksi – sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten edustama asumissosiaalinen näkökulma on tärkeää saada tulevaisuudessa paremmin mukaan myös asuinalueiden suunnitteluun kaavoituksesta lähtien. Muun muassa asunnottomuuden torjunta on huomioitava suunnittelussa. Alueilla on tärkeää olla tarjolla tasapuolisesti kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ja myös tuettuja asuntoja ihmisille, jotka tarvitsevat tukea arkeensa ja asumiseensa. Samoin on tärkeää tarjota riittävästi palveluja, jotka tavoittavat kaikkia ihmisiä.

LOPUKSI

Olemme tässä tekstissä lähestyneet toistuvaa paikastaan siirtämistä kodin ja kodista luopumisen näkökulmista, jolloin ymmärrämme kodin paikkasi, johon ihminen tuntee kuuluvansa (Juhila 2022). Koti ei tällöin palaudu vain asuntoon, vaan voi sisältää myös esimerkiksi sen lähiympäristön, naapurussuhteet ja kodin ilmentämää suhdetta laajempaan yhteiskuntaan ja osallisuuteen. Kodin puuttuminen, sen menettäminen ja kodittomuuden tunne uusissa asuinympäristöissä heikentävät ihmisarvoisen elämän perusedellytyksiä, ja viestivät tutkimissamme tapauksissa vakavasta kaupunkitalallisen eriarvoisuudesta.

Nämä ilmiöt paikantuvat asumissosiaalisen työn, kaupunkitutkimuksen ja käytännön kaupunkisuunnittelun ja asuntopolitiikan risteyskohtiin. Määrä-

tietoinen siltojen rakentaminen näiden välille on jatkossakin yhä tärkeämpi tehtävä, myös rakenteelliselle asumissosiaaliselle työlle.

VIITE

1 Hankekonsortioon kuuluivat Tampereen yliopiston sosiaalityön ja johtamistieteiden oppiaineet, Turun yliopiston sosiaalityön oppiaine ja Y-säätiö.

KIRJALLISUUS

- Ansell, Chris & Gash, Alison (2008) Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory* 18 (4), 543–571. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum032>
- Atkinson, Rowland (2015) Losing one's place: Narratives of neighbourhood change, market injustice and symbolic displacement. *Housing, Theory and Society* 32 (4), 373–388. <https://doi.org/10.1080/14036096.2015.1053980>
- Baeten, Guy & Listerborn, Carina & Persdotter, Maria & Pull, Emil (toim.) (2021) *Housing displacement: Conceptual and methodological issues*. London: Routledge.
- Cisneros, Henry & Engdahl, Lora (2009) *From despair to Hope: HOPEVI and the new promise of public housing in America's Cities*. Washington D.C.: Brookings Institution Press.
- Clapham, David (2005) *The meaning of housing: A pathways approach*. Bristol: Policy Press.
- Davidson, Mark (2009) Displacement, space and dwelling: Placing gentrification debate. *Ethics, Policy & Environment* 12 (2), 219–234. <https://doi.org/10.1080/13668790902863465>
- Demirbas, Sami & Lahdenperä, Sini & Peltonen, Lasse & Saarikoski, Heli & Jauhainen, Jyrki & Heiskanen, Heta & Vaara, Elina & Airaksinen, Jussi (2022) *Enemmän irti kuulemisprosessista: Kohti*

- yhteistoiminnallisia menettelyjä lainvalmistelussa.. Helsinki: Oikeusministeriön Julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita 2022:1.
- Glass, Ruth (1964) Introduction: Aspects of change. Teoksessa Centre for Urban Studies (toim.) *Aspects of change*. London: MacGibbon and Kee, xiii–xlii.
- Granfelt, Riitta (2013) Asumissosiaalinen työ: asunnottomuudesta irti ja asunnosta kodiksi. Helsinki: Y-säätiö.
- Granfelt, Riitta & Turunen, Saija (2021) Women on the border between home and homelessness: Analysing worker-client relationship. *Social Inclusion* 9 (3), 223–233. <https://doi.org/10.17645/si.v9i3.4313>
- Helin, Heikki & Möttönen, Sakari (2012) Kohti aurinkoista tulevaisuutta: Suurten kaupunkien strategiat. Tutkimuskatsaus 2012. Helsinki: Helsingin kaupungin tilastokeskus.
- Honneth, Axel (1995) *The struggle for recognition: The moral grammar of social conflicts*. Cambridge: Polity.
- Ilmoniemi, Mikko (2023) Recognition relations and autonomy-related vulnerabilities in a temporary accommodation service for homeless people. *Housing, Theory and Society*. <https://doi.org/10.1080/14036096.2023.2282634>
- Jayne, Mark & Ward, Kevin (2017) *Urban theory new critical perspectives*. Lontoo: Routledge.
- Juhila Kirsi (2022) Koti asiakkaan ja työntekijän kohtaamispaikkana. Teoksessa Suvi Raitakari, Kirsi Günther & Jenni-Mari Räsänen (toim.) *Koti, hyvinvointityö ja haavoittuvuus*. Tampere: Tampere University Press, 59–84.
- Juhila, Kirsi & Perälä, Riikka (2023) Displacement and everyday resistance: Seeking spatial justice in urban renewal processes. *Julkaisematon käsikirjoitus*.
- Juhila, Kirsi & Ranta, Johanna & Mäki, Jenni & Ilmoniemi, Mikko (2023) Paikastaan siirretyt: Kotipaikan menettäminen ja uuteen kiinnittyminen gentrifikaatioprosessissa. Teoksessa Suvi Raitakari, Timo Harrikari, Marja Hekkala & Minna Kivipelto (toim.) *Sosiaalityö kriiseissä ja poikkeuksellisissa olosuhteissa*. Jyväskylä: SoPhi, 61–91.
- Karjalainen, Pekka & Karisto, Antti & Sepänen Marjaana (2002) *Lähiöt, kaupunkisosaalityö ja projektitoiminta*. Teoksessa Kirsi Juhila, Hannele Forsberg & Irene Roivainen (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: SoPhi, 253–271.
- Kiema-Majanen, Eveliina (2022) Kestävä tulevaisuus sanoitetaan kaupunkien strategioissa. Kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2022/kestava-tulevaisuus-sanoitetaan-kaupunkien-strategioissa> Luettu 28.12.2023.
- Kopomaa, Timo & Meltti, Tero (toim.) (2005) *Kaupunkisosaalityötä paikantamassa*. Helsinki: Palmenia.
- Lees, Loretta & Slater, Tom & Wyky, Elvin (toim.) (2008) *Gentrification*. London: Routledge.
- Lees, Loretta & White, Hannah (2020) The social cleansing of London council estates: everyday experiences of ‘accumulative dispossession’. *Housing Studies* 35 (2). <https://doi.org/10.1080/02673037.2019.1680814>
- Marcuse, Peter (1985) *Gentrification, abandonment and displacement: Connections, causes and policy responses in New York City*. *Urban Law Annual: Journal of Urban and Contemporary Law* 28 (1), 195–240.
- Matthies, Aila-Leena (2002) Paikallisstrategiat syrjäytymistä vastaan: Eurooppalaisen vertailututkimuksen johtopäätöksiä. Teoksessa Kirsi Juhila, Hannele Forsberg & Irene Roivainen (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: SoPhi, 233–252.
- Mäkelä, Mikä & Enbom, Leena (2014) *Ideaalit ja toteutus. Puu-Kallion saneeraus modernistisena projektina*. *Yhdyskuntasuunnittelu* 2015:4.
- Mäki, Jenni & Kuoppakangas, Päivikki & Juhila, Kirsi & Ranta, Johanna & Karjalainen, Rosa (2023) ”Et se oli hyvin poikkeuksellinen paikka asua”: Purettavasta asuinyhteisöstä uusiin koteihin. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Niemi, Veera & Juhila, Kirsi & Perälä, Riikka & Kuoppakangas, Päivikki (2023) Kun julkinen sektori sekä antaa (koti) paikan että siirtää siltä pois: Asunnottomuuden ja kaupunkikehityksen monisuuntainen suhde tapaustutkimuksen valossa. Teoksessa Eveliina Heino, Hanna Kara & Jenni Simola (toim.) *Sosiaalityö ja moninaisuus. Tutkiva sosiaalityö 2023*. Helsinki: Talentia & Sosiaalityön tutki-

- muksen seura, 907–108.
- Perälä, Riikka & Niemi, Veera & Mäki, Jenni & Ilmoniemi, Mikko (2023) Displacement and inequality: An Analysis of the negative consequences of displacement at society's margins. *Nordic Welfare Research* 8 (2), 152–164. <https://doi.org/10.18261/nwr.8.2.7>.
- Puurunen, Pia & Roivainen, Irene (2011) Jane Addams, settlementityön ja kansalaiskeskeisen sosiaalityön uranuurtaja. Teoksessa Petri T. Ruuskanen, Katri Savolainen & Mari Suonio (toim.) *Toivo sosiaalisessa*. EU: UNIPress, 15–38.
- Rigolon, Alessandro & Collins, Timothy (2023) The green gentrification cycle. *Urban Studies* 60 (4), 770–785. <https://doi.org/10.1177/00420980221114952>.
- Roivainen, Irene (1999) *Sokeripala metsän keskellä: Lähiö sanomalehden konstruktiona*. Helsinki: Helsingin kaupungin tilastokeskus, tutkimuksia 2.
- Saarikoski, Heli & Luoma, Emma & Bor, Sanne & Polsa, Pia (2023). What went right? A collaborative process to prepare a city forest management strategy. *Journal of Environmental Policy & Planning* 25 (6), 752–765. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2023.2258524>
- Shaw, Kate & Hagemans, Iris (2015) 'Gentrification without displacement' and the consequent loss of place: The effects of class transition on low-income residents of secure housing in gentrifying areas. *International Journal of Urban and Regional Research* 39 (2), 323–341. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12164>.
- Seppänen, Marjaana (2001) *Liipolan onni: Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille*. Helsinki: Palmenia.
- Zhu, Yushu & Changdong Ye (2022) Urban Renewal without gentrification: Toward dual goals of neighborhood revitalization and community preservation?" *Urban geography* (ahead of print), 1–33. <https://doi.org/10.1080/02723638.2022.2159651>
- Thompson, John & Spano Richard & Koenig, Terry (2019) Back to Addams and Richmond: Was social work really a divided house in the beginning? *Journal of Sociology and Social Welfare* 46 (2), 3–22. <https://doi.org/10.15453/0191-5096.4074>.
- Wallin, Antti (2021) Ekogentrifikaatio: Kaupunkien kestävyysmurroksen kiusallinen seuralainen. *Alue ja Ympäristö* 50 (2). <https://doi.org/10.30663/ay.107779>